

# Obsah

Úvod (13)

č á s t   p r v n í

## Evropa a moře v prostoru a čase (17)

### 1. JAKO SKLÁDAČKA (19)

Mořský prapůvod Evropy je opředen pověstmi (19) Důvěrný vztah moře a pevniny (20) Podnebí zvýrazňuje přímořský charakter Evropy (21) Oceán a jeho okraje (22) Cesty přes vnitřní moře: Øre Sund a Gibraltar (22) Poloostrovy a ostrovy: «nejstarší postavy světových dějin» (26) Části Středozemního moře (29) Úžiny (31) Severní moře a jižní moře (35)

### 2. POČÁTKY HISTORIE STŘEDOZEMNÍHO MOŘE

(od Athén po italská města) (39)

Metamorfózy jednoho obrazu: dva odlišné světy (39) Lákavé sluneční paprsky (41) Vznik a růst měst na březích Středozemního moře (42) Od námořního městského státu k thalasokracii (43) «Mare nostrum» (47) Středomoří, plíce a živitelka starověké a středověké Evropy (48) Portolány, novinka ze Středomoří (54)

### 3. NA SCÉNU VSTUPUJE OCEÁN

(11.—14. století) (57)

Pomalé otevírání opony (57) Říše snů (58) Dějiště vojenských střetů (63) Prostor nabízející zisk (64) Příležitost k získání moci (67) Hanza (71) Pramen poznání (72) Originalita severských moří (75)



## 4. VZÁJEMNÉ SBLIŽOVÁNÍ (78)

Náskok Středomoří (konec 13. století) (78) Cesty na sever (78)  
 Zlepšování podmínek pro námořní plavbu (79) Námořní spojnice a  
 mezipřistání (80) Po moři nebo po souši (82) Atlantik se odvdě-  
 čuje (84) Blíže k sobě (84) Postup hanzy (od Finského zálivu k zá-  
 toce Bourgneuf) (85) Burgundská iniciativa (88) Probuzení Bristo-  
 lu: Robert Sturmy ve Středomoří (89) Ochotní dopravci z Baskicka  
 a Bretaně (90) Podíl námořníků z Atlantiku na válkách v Itálii (91)

## 5. PŘEDÁVÁNÍ ŠTAFET (15.—16. století) (93)

Moře patří všem (93) Společné aspekty středověkých přístavů (95)  
 Osobní kontakty (98) Jižní «národy» na bruggské křižovatce (100)  
 Severské obchodní základny hanzy a *Fondaco dei Tedeschi* v Benát-  
 kách (103) Italské sítě (106) Iberové v Evropě (111) Technická  
 kooperace (114) Jazyková a kulturní příbuznost (122)

6. UVOLŇOVÁNÍ RÁMCE: EVROPA NA VŠECH MOŘÍCH  
 (od 16. století do současnosti) (128)

Akce a iniciativy (128) Průkopníci expanze a ohniska zájmů (129)  
 První zaoceánské krůčky Evropy: Newfoundland (133) Hledání  
 vzdálených ostrovů (134) Informace a propaganda (137) Ovládnou-  
 tí moře se stává záležitostí státu (137) Protekcionismus (142) *Mare*  
*clausum* nebo *mare liberum* (143) Moře, mocenská složka státu (145)  
 Evropanství se rodí z moře (147) Revír střežený a žádaný; jde-li  
 o moře, jde o politiku moci (149) *Dobývání sea power v novo-*  
*věku* (150) Od éry obchodních společností k námořnímu imperialis-  
 mu (152) Na pomoc přicházejí obchodní společnosti (152) Oceán  
 jako odraz Evropy (153) Nová generace námořních států (154)  
 Námořní imperialismus dalších států (157) Dějiny se vytvářejí na  
 moři (164)



## č á s t   d r u h á

## Evropa a moře v lidském společenství (165)

## 7. DĚLNÍCI MOŘE (169)

Solnaři na salinách (169)   Svět rybolovu (178)   Pobřežní rybolov ve Středomoří (179)   Houby a koráli (180)   Pobřežní rybolov v oceánských vodách (181)   Ve znamení sledě a tuňáka (182)   Rybolov v dalekých vodách (185)   Solidarita — účast na společných hodnotách a povinnostech (186)

## 8. EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ «LIDÍ OD MOŘE» (193)

Kdo jsou? (193)   Více společného než rozdílného (196)   Stejně nebezpečí, stejná potřeba bezpečí (200)   Spojení sociální družnosti a osobní nezávislosti (207)   Vzpoury (211)   Korzáři a piráti (212)   Smíšené posádky (214)   Trh pracovní síly (215)   Příklad Dunkerque (216)

## 9. DŮVĚRNÉ OBRÁZKY (218)

Krajiny (218)   Mapy a plavební příručky (218)   Místa na pobřeží (220)   Strážní věže, majáky a bóje (222)   Předpřístavy (226)   Vzhled přístavních měst (228)   Námořní základny (231)   Výzvy z moře a lidská obrazotvornost (234)   Strach, přízraky a pověry (235)   Sny o štěstí a mýtus o ostrovech (238)   Potřeba absolutna (240)   Volání moře (242)

10. KULTURNÍ DIMENZE: VIDĚNÍ, CÍTĚNÍ  
A CHÁPÁNÍ MOŘE (244)

Literární ohlasy (244)   Ohlasy ve výtvarném umění a řemesle (256)   Marina, svět moře v malířství (258)   Ohlasy v hudbě (262)   Námořní věda a technika (264)   Společenský život a móda moře (269)

## ZÁVĚR (274)

A nyní? (274)   Pozitivní přínos historie: moře je společné dědictví (274)   ... avšak dědictví sporné a nedoceněné ... (279)   ... a ohrožené (282)   Námořní šance a příležitost (285)

## REJSTRÍK (288)